

DİRANAZ

SİNOP HALKEVİNİN AYLIK DERGİSİ

YIL : II

SAYI : 20

İdare yeri : Sinop Halkevi

Eylül 1937

İçindekiler

Bize düşen vazife	M. Tekinalp
Eski Sinop	Nazlı Tengirşenk
Ölümün öldüğü gün (Şiir)	İ. Öztürk
30 Ağustos Zafer Bayramımız	Ş. Sami Kubilây
Cehennemlik kadınlar	Cihad Rüşdü Ozan
Bir (Gök yolcusu) nun ölümü (Şiir)	Cemil Solakoğlu
Köylü kardeşlerimizle başbaşa	Ş. S. Kubilây
Gönülden yankılar (koşma)	F. Dikmen
Derlemelerden	Cemil Özalp
Kısa haberler	***

Derginin sahibi: Sinop Halkevi İdare heyeti

Yazı işleri Müdürü: Cemal Yüksel

(Basıldığı yer: Sinop İl basımevi)

DIRANAZ

Ayda bir çıkar, Sinop Halkevi kültür dergisidir.

YIL : II

SAYI : 20

İdare yeri : Sinop Halkevi

Eylül 1937

Bize düşen vazife

M. Tekinalp

Sinop ticaret âleminde dikkatimi çeken bir haleti ruhiye var. Tüccarlar arasında olsun esraflar arasında olsun bir birleşme ve kaynaşma yok işler küçük küçük mikyasda hep başlı başına yapıyor. Ortaklaşa yapılan hiç bir iş, orta hallilerin birleşmiş meydana büyük bir sermaye çıkarış şekli yok, bu ferteiliğin açıkca ifadesinden başka bir şey değil. Düşünüyorum ve kendi kendime burada neden hiç bir şirket yok? Küçük veya büyük neden bir istihlak kooperatifi yok? ve neden iktisadi bir hareket yok? süali hatırıma geliyor. Bu çalışan küçük sermayeler memleketin iktisadiyatı üzerinde ne tesir yapabilir ne iş yaratabilir. Memlekette ne işçisi olan belli başlı bir müessese, ne müstahdemi olan bir ticarethane var memleket kahvelerini dolduran bu işsiz vatan daşları faydalı bir unsur haline getirecek bu ebedi ve ezeli ataletle nasıl bir çare bulunacak. Bu günkü çalışma sistemini bir iki sebebe dayıyoruz.

1 — Küçükde olsa her ticaret sahibi kendi muhitinde serbest ve kendi düşüncesiyle hareket etmek isteyen ve iştirakdeki çalışma ve fikir mücadelelerine tahammül edemeyen, ve yalnız bir egoist düşüncenin zebunu

2 — İş adamlarının birbirlerine karşı itimatsızlık ve emniyetsizliği.

ticaretin doğruluk ve itimat üzerine müessis bir nizamı vardır karşılarındakine itimatsızlık ticaret âleminin felce uğraması dimektir bizce gerek egoizm gerek itimatsızlık memleket için müzirdir ve bunun tabii neticesi memlekette büyük iş ve büyük teşebbüslerin olmayışilede kabili izahdır.

Memleket inkişaf edemiyor ve kaynaşamıyor herkes kendi kabuğuna çekilmiş ancak hayatını idame edecek kadar bir kazanca rıza gösteriyor. Ticaret yollarını bulmak bir hareket işidir, sermayeye bağlıdır sermayesiz hareket olamaz.

Küçük sermayeler ise ancak sahiplerine yarar memleket bunlardan bir şey istifade edemez memlekette ticari iktisadi hareketler için bugüne hakim olan ferdiyetçi zihniyeti yıkmaya emniyet ve itimadlı tesis etmek küçük sermayeleri birleştirmek lâzımdır.

Bu bizim için en mühim işdir bu noksanlık ve hastalığı tedavi lâzımdır.

Halka bu fikrin her ikisinde yanlış olduğunu gösterecek ve muhitimizde örnek olmak vazifesi bize düşer. Evlerimizin muhitlerinde örnek olacak hareketleri benimsemesi ve aşılması vazifesidir bunun için evimiz arkadaşları arasında bir istihlak kooperatifi kurmak memleket iktisadiyatında çok güzel bir iş olur.

American Journal of Philology

NIN

2 inci cildinin 106,107 numarlı nushalarından

Yazan: John Hopkins Üniversitesinden David M. Robinson

Türkçeye çeviren: Nazlı Tengirşenk

ESKİ SİNOP

ÜÇÜNCÜ BAP

SİNOBUN TİCARETİ

Eski Fenikelilerin Sinoba geldiklerine dair hiç bir emare yoktur. Fenikelilerin ticari müstemlikeleri daha garba doğru idi.

Onların ara sıra şimal ve cenup hareketleri pek devamsız bir gayretten ibaretti. Vâkıâ Sinop şehrinin şimali garbisinde divarların haricinde Türk hastanesi ile idadiye mektebinin yanında suya yakın bir mahalle vardır ki (Porvecida) deniliyor. Bu, belki Fenikelilerin buradan gelmeleri muhtemel olabileceğini gösteren bir düşünce olarak çok hayalperver birinin verdiği bir isim olabilir ve yahud da orada bulunan bir hurma ağacından ileri gelebilir.

Sinobun en evvel Asuriler tarafından yapılması muhtemeldir. Bu büyük devletin çok eskiliği yeni buluşlarla tekrar belli olmuştur. Hammurabi kanunlarının tarihi miladdan evvel 2500'dir. Bundan tahminen bin sene sonra yani miladdan 1100 sene evveline doğru Asuri istilası Küçük Asyada garba doğru ta Ak denize kadar ulaşmıştır. Kara deniz sahil boyunca giden dağların geçit yerlerinden geçmek suretile

kendilerine yalnız bir noktadan başka mahreç aramadıklarına inanılmıyor. Kırallar deniz kıyılarına kendi fütühatını medheden abideler bırakmamışlar ise de tabilerinin oralarda bulunduklarını gös'terecek deliller yok değildir. Daha sonraların Nöldeke'ye göre yedinci asırda Asurilerin hükmü Sinobun ilerisine kadar gidiyordu. Fürtvvan'lar da bronz vazolar üzerinde kanatlı insan vucutları ve griffin başları gibi Asuri eserlerinin o tarihte Yunanistan'a geçmesinde Sinobun vesatet ettiği fikrindedir. (Olympia, Bd IV. Die Bronzen.). Zaman geçtikçe Sinobun aslının Asuri olduğu delilleri daha fazlalaşıyor, mesela, aramea yazılı Siaop paraları bulunması; Avienus'un "İkinci bir Suryenin Sinoba kadar uzaması,, diye zikretmesi; Tze tze'nin bir az mübhem olarak "herkes Sinoba Asuriye der,, diye olan ifadesi; Sinop perisinin, Suriyelilerin ismini aldıkları Seyros'un anası olup bu kızın Asuriyeden kaçırıldığına dair olan efsane hala Sinop da bulunan bir lahdin üzerindeki yazılarda Seyros isminde bir adamın orada gömülü olduğu gösterilmesi; en

sonra yukarıda ismi geçen çıkıntının Syrias ismi ile anılması.

Sinop ismi her halde Yunan yerleşmesinden daha evvel geliyor. Mitoloji ve anane Sinobu gryri meskün bir arazi olmakdan ziyade öteden beri sakinleri olan halkdan zaptedilmiş bir yer diye gösterir.

Strabo diyor ki Autolyacus orasını zaptetmiştir. () kullandığı kelime zapt ve fetih etmek manasını tazammun eder. Plotaren ise açıkça Autolyacus Sinobu Suryelilerden aldı der. Bodoslu Appollonius de Argunat'lar, Zeus tarafından Aesopus'un kızı Sinobe'nin yerleştirilmiş olduğu Asuri arazisine geldiler demektedir. Çok eski zamanlarda Sinopta oturanların listesini yaparken (Ps. Soymnus) şöyle diyor ki :

"Sinop, adını yakınında oturan Amazonlardan birinin adından alan, daha evvel Asuriyede doğmuş kimseler tarafından meskün bulunan, sonra da Amazonlara karşı gelmiş Autolyacus, Deileon, Phlogius ve Tesaliyahlar gibi Greklerin oturduğu bir şehir.

"Seylase, Sinobu Asiriyada bir yer diye tasvireder. Vinkler'in "Leucosyri,, Strabonun dediği gibi, esasen beyaz Asuriyehlar manasında olmayıp, Tell el Amara tabletlerinde ismi geçen bazı Asuriyalılara verilen "Lukki,, isminden tahrif yapıldığını gösterir diye olan iddiası, doğru değildir. Şimalde bulunan Asuriyehların renkleri cenupta bulunanlarınkinden daha açık idi.

Sinop isminin Menşei Asuri ilahlarından ay ilahı Sin'den gelir. Bu ilahın sembolü 30 adedi idi, bu da ayın seyr

müddetini gösterir. Bu mabud tuğla yapıcılar ile bina yapanların piri idi. Karadenizin cenup sahilinde aya tapmak Yunan aleminin her tarafındandaha fazla ehemmiyetli idi. Asuriler, şehir, şahıs isimlerini daima Sin ilahının ismi ile birleştiriyorlardı. Asuriler'in eski kuvvetli nüfuzları da nazarı itibara alırsa, Sinobun adının da bu ad vermelerden biri olduğu pek ziyade muhtemeldir. Sinobun Asuriler tarafından yapıldığını kabul edersek, Sinop perisine dair herkes tarafından musirane söylenmekte olan efsaneyi kabul etmekte güçlük kalmaz. Yunan muharrirleri kendi kolonileri olan Sinobun aslının Grek olmasını asuri olmasına tercih ederler. Vaka böyle bir etymologie'den daha evvel bahsedilmemiş ise de Sinop ismini kabıp kaçırarak manasına olan () ile münasebatdar görüyorum. Kelimeyi ortada deveren eder bulup da Asuri etymologi'sini bilmiyen veya bunu kabul etmek istemiyen kimseler için Sinopdan bu manayı çıkartmak en tabii bir hareket olurdu. Sinop perisinin kaçırılmasının türlü türlü şekillerde gösterilmesi bu isticak üzerine kurulabilir şeylerdir. Bütün bu hikâyelerde müşterek olan nokta ancak kaçırılma keyfiyetidir. Periyi kaçırarak ilah bazan Zeus'dur, bazan Appolo'dur, bazan da Halys nehri ilahıdır. Onun ebeveyni bazen Asopus ile Metope, bazan de Arcs ile Parnasi veya Aegina'dır. Bazen Asuriyadan bazen de Boetia'dan kaçırılır. Bazen kendini kaçırandan her ne ister ise yapacağı vadini alıp bikaretine dokunmamasını isteyerek onu aldatır. Bazende çocuk-

ları olur. Fakat her zaman aynı olan şey o daima tutulur ve kaçırlır. Hiç değişmiyen bu kaçırılma keyfiyeti bütün bu hikâyelerin membainin evvelce mevcut olan ve layikile mana verilmeyen bu şehrin isminden çıktığını gösteriyor.

Bu asuri şehrinin şark sahilinin maden zenginliğine ve limanının meyvetlerine göz koyarak o mevkie gelen müteşebbis Miletiusli Yunanlılar buraya çok evvel girmişlerdi. Katı olarak tarihini koymak müşküldür; fakat aşağıdaki suretle belki tahmin edilebilir. Sinop her halde milattan evvel 756 dan daha evvel vardı, çünkü onun kolonisi olan Trapezus o tarihte inşa edildi. Korentli Eumelus Argonaut seferini yazarken Sinop ismini de ihtiva eden coğrafi teferruat ile eserini tezyin etmişti. Eumelus'un bu eserinden hiç bir şey kalmamıştır, fakat Sinopdan bahsettiğini (Schol). Appoli. Rhod 1946) da zikredilmiştir. Eumelus milattan evvel sekizinci asrın son yarısında bu eserini yazmıştı. O halde Sinoba Yunanlıların bu tarihten daha evvel gelmiş olanları lâzımdır. Bu suretle gine nazarlarımız Eumelus'un Trabzon için verdiği tarih (1180 e Schöne) gibi bir devre yani sekizinci asrın M. E. ilk nısfına tevehh ediliyor 756 m. e. den hiç olmazsa otuz otuz beş sene evveline, 790 veya 785 m. e. e. geliyoruz ki Orosus'un 782 m. e. de vukubulduğunu ve muharebe esnasında reislerinin maktül düşüğünü söylediği Cimmericialılar istilasına kadar ancak bir kaç sene rahat zaman kalmış demektir. 756 m. e. da Trape-

zus şehrini tesis edebilmek için Sinobun, köçebe halkın tahribkâr akımından sonra, tekrar kalkındığını kabul etmek lâzım gelir. Bundan sonra geçen bir asırdan fazla bir müddet zarfında Yunanlıların talilerine olduğunu tayin için malumat yoktur. Şimal sahilinden Cimmericialıların müteaddit akınlarına uğradılar. Cimmericis'iler bu akınlardan birinde Sardis'e kadar gidip şehri yağma ettiler. Magnesia da akına uğradı. Bununla beraber 635 m. e. de; çok kuvvetli bir barbar kavim olan Cimmericialılar kendilerinden daha kuvvetli diğer bir barbar kavim Scythialıların hücumuna uğradılar. Bu hücum Sinobu tamamilen tahrib etmişti. Öyleki 629, 630 m. e. deki kuvvetlenmesi Hieronymus ve Eusebius (1189 n Schöne) e göre Cyzius'de olduğu gibi ikinci bir kuruluş sayılıyordu. Şimdiye kadar bulabildiğimiz bir iki kati noktanın az kanaatbahş olması, diğer taraftan iki asırlık tarih hakkında hiç malumat olmaması ilk zamanlarda Yunanlılar tarafından böyle bir tesis yapıp yapılmadığına insanı şüpeye düşürebilir. Her ikisinin vukubulduğu yer Karadeniz sahilleri olan ve ikisine de Sinobun banisi tanınan Autolyceus ile arkadaşları iştirâk etmiş bulunan Argonaut'lar seferi ile amazonlara karşı Heraclis seferinin pek eski olması elimizdeki kuvvetli tradition, anapa ile birleşince Karadenizin büyük ticaret limanının kuruluşunun pek katı tayin ile olması bile, her halde tarihi bir tesis olduğuna bize itminan vermektedir.

(Devamı var)

Ölümün öldüğü gün

30/Ağustos/1922

İ. Öztürk

Savaş seven bir ulus zafere tırmanarak
Sonsuzluğa erişir, yüceliğe ulaşır.
Böyle ünlü bir soyu tarih te kıvanarak
Bu benim babam diye yüce bağrında taşır.

Dokuz yüz yirmi iki yılının Ağustosunu,
Düşmana Afiyonda kurduk yaman bir pusu.
30 Ağustos günü ölümü öldürdük Biz!
Ünlü Dumlupınarda ölüyü güldürdük Biz!

Türkün kutsal günüdür Ağustosun otuzu,
Çünkü, bugün kurtardık yurt ve ulusumuzu.
Bugün saltanat öldü, bugün esaret öldü,
Erkinlik güneşinin yüzü bugünde güldü.

İnönünde yıldırım, Sakaryada tufandık,
Dumlupınar üstüne dökülen bir volkandık.
Ey Acun ulusları unutmayın bugünü!
Türk'ün yüce gücüyle ölümün öldüğünü.

Ey Türk'e yan bakanlar bu size son ders olsun!
Kalbiniz Türk'e karşı sonsuz saygıyla dolsun!
Eğer kim eğmez ise Türk önünde başını
Sakarya suyu gibi akıtır göz yaşını.

O zaferi yaratan, bugünleri yaratan
Her varlıktan daha çok sevdiğin Ulu ATA'n,
Acunun tarihinde benzersizdir, eşsizdir
O olmasa tarih te karanlık, güneşsizdir.

30 Ağustos Zafer Bayramımız

Ş. Sami Kubilây

Dünyada bir eşine ve bir benzerine rastlanmıyan varlıklardan biri de zaferlerimiz ve inkilâplarımızdır. Türk'ün hakkı kasp etmek isteyenler, onun ne yaman, ne bükülmez bir mevcudiyet ve kudret olduğunu az zamanda anlamışlar ve hele İstiklâl savaşında ki son büyük utkularımızla perişan olmuşlardır. Evet, tarihimiz, zaferlerimiz, inkilâplarımız ve herşeyimizle mağruruz. Fakat yirminci asır medeniyetinin son basamağına ve son haddine kadar ulaşmak için bütün gücümüzle, bütün mevcudiyetimizle geceli gündüslü çalışmaktan da asla geri kalmayız ve kalmıyacağız. Bir kaç gün evvel 30 Ağustos Baş Kumandanlık meydan muharebesinin on beşinci yıl dönümünü de Sinobumuz emsalsiz bir şekilde kutlandı. Pazartesi günü ve akşamının coşkun ve benzersiz neş'esini, sevincini idrak ederken kalbimiz hep o millî gururun altın çerçevesiyle çevrilmiş, gönlümüz erişilmemiş şetaletin sonsuz çırpınışlarıyla göklere kanata açmıştı. Hakkımız yokmu? Tam (620) sene istibdat ve kadir, zulum içinde yaşamak kolay değil. Osmanlı yönetgesi bu millete güzel bir gün göstermemiş, hak ve hürriyet diye feryad eden ağızları sille ve tokatla susturmak istemişti. Lâkin onda ki asil cevheri bir türlü söndürememişti. Çünkü onun kökleri çok derindir ve tarihin maverasında gömüldür.

Türk ulusunun büyük kurtuluşu ve Türk devletinin yeni baştan ve taptaze olarak büyük kuruluşu Ata-

türk'ün güzel Samsuna ayak basması ile başlar.

Şirin İzmirimiz düşmanlar tarafından 15 Mayıs 1919 tarihinde işgal edilmiş ve Atatürk o tarihte üçüncü ordu müfettişliği vazifesini alarak İstanbul'dan Anadolu'ya hareket etmişlerdi. Şimdi size geçen günlerin bir bilançosunu vereyim.

19 Mayıs 1919'da Samsuna çıktılar 14 gün devam eden ve 1919 senesinin 23 Temmuzunda toplanan Erzurum kongresinden sonra Sivas'a teşrif ettiler. Sivas kongresi 4 Eylülde açıldı ve 11 Eylülde bitme kararı aldı ki bu kongre da 7 gün devam etti. Her iki büyük kongrada da ulus ve yurt için çok önemli ve çok hayati kararlar verildi ve Atatürk 1919 sensi 27 Birinci kâ-nunda Sivasdan Ankara'ya geçti ve yeni devletin merkezini kurdu. Bütün hazırlıklar ikmal edildikten sonra (23 Nisan 1920) de Ankara'da "Türkiye Büyük Millet Meclisi" ni coşkun ve heyecanlı törenlerle açtılar. O vakit Türk semalarında ve Türk ülkesinde yeni ve taptaze, ebedî bir güneş doğmuştu. Ve artık utkulardan utkulara yıldırım hızla koşuyor, devrimlerden devrimlere bir şimşek süratle geçiyorduk. Evvelâ birinci İnönü zaferi parladı. Sene 1921 aylardan İkinci Kânun. (9) zundan (11) rine kadar devam eden bu savaştan büyük bir mu-zafferiyetle çıktık. Bu muharebede Türk piyadeleri (6000) düşman piyadesi (20,000), Türk topu (28), düşman topu (50) idi. Buna rağmen galibiyet şan, şeref ve her şey bizimdi.

1921 Nisanının ilk gününde ikinci İnönü muharebesi kazanılmıştır. Bu savaşta Türk piyadesi (15,000), düşman piyadesi (40,000) Türk süvarisi (900), düşman süvarisi (1200), Türk topu (56), düşman topu (144) di. Buna rağmen gene şan, şeref ve galibiyet Türkündü, her şey bizimdi. Şanlı İsmet düşmanı burada iki defa boğdu. Onun için en büyüğümüz ona "İnönü", soy adını verdiler. Sakarya zaferine gelinee:

Düşman ordusu bizim ordunun iki misli idi. Buna rağmen utku gene bizimdi, şan bizimdi, şeref bizimdi ve her şey eizimdi.. Sakaryamızın o müthiş suları Türk askerinin gücile birleşerek az zamanda düşmanı boğmakta gecikmedi.

1921 senesi 21 Ağustosunda başlayup 13 Eylülde biten ve 22 gün devam eden "Sakarya büyük savaşı", dünya tarihinde bir eşine ve bir benzerine rastlanamıyacak kadar kanlı oldu.

Bu muharebedeki kuvvetlerimize gelinee:

Türk piyadesi (55,590), düşman piyadesi (88,000), Türk süvarisi (4,500), Düşman süvarisi (1,200), Türk topu (177), Düşman topu (300) fakat.. Zafer, şeref, şan bizim...

Büyük Millet Meclisi Sakaryanın büyük ve lâyemut kahramanına (GAZİ) unvanını ve "Müsir", rütbesini tevehh etmişti. (19 Eylül 1921)

Bir senelik hazırlıktan sonra 1922 senesi 26 Ağustos sabahı taarruz emrini alan kahraman ordularımız afyon mustahkem hattını yararak 30 Ağustos da Dumlupınar meydan muharebesini kazandı ve adına 30 Ağustos baş ku-

mandanlık meydan muharebesi adını aldı.

Büyük taarruzda ki kuvvetlerimizin miktarı:

Türk piyadesi (98,670), Düşman piyadesi (130,000), Türk süvarisi (5,286), düşman suvarisi (1,300), Türk topu (323), düşman topu (348) idi.

Bu fazlalığa rağmen gene zafer gene şan, şeref ve her şey bizim oldu. Çünkü hak ve iman bizde idi. «Kokma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancan» İstiklâl marşı söyleyerek ve bütün bir kudret kesilerek ilerleyen Türk behadîrları, düşmanın kat kat tel örgülerini ve kat kat istihkâmlarını ve bütün son teknik vasıtalarla teçhiz edilen mevzileri, cepheleri bir hamlede eze-rek Türkün arslan şecaat ve celadetini bütün dünyaya bir daha gösterdi. Zaten Türk'ün kudreti ölçülmez ki.

10 Eylülde ordu Mustafa Kemalları ile İzmir'e girdi. 15—20 gün içinde (200,000) kişilik düşman ordusu yurdumuzdan kovulmak suretile istiklâline kavuştu.

11 Teşrin evvel 1922 de Kahraman İsmet İnönü'nün murahhaslığıyla Mudanya mütarekesi ve 24 Temmuz 1923 de de Lozan Muahedesi yapılıyor 29 - 30 İlk teşrin 1923 de de Büyük Cumhuriyetimiz kabul ve ilân ediliyor. Bundan sonrada durmadan dinlenmeden başdöndürücü bir hızla ilerliyoruz.

Devirlerin ve devrimlerin yaratıcısı olan Atatürk, Büyük Türkiye'yi bayındırlık, medeniyet ve her türlü endüstri, ve refaha kavuşturuyor. Tanrım; o utkular kahramanını başımızdan sen eksik etme?;

Baudelaire'den :

Cehennemlik Kadınlar [*]

Aslına sadık kalınmaya
çalışılan bu tercüme,
aziz üstad Ş. Sami
Kubilaya ithaf olunur.

Çeviren: C. Rüştü Ozan

Hippolyte, kuvvetsiz lambaların renksiz aydınlığında, tamamen kokulu kalın yastıkların üzerinde, gene saffettinin perdesini kaldıran kuvvetli okşamaları tahayyül ediyordu. Fırtınadan bunalmış bir gözle, sabahleyin asılan mavi ufuklara bir yolcunun dönüp bakması gibi, o da, saffettinin uzaklaşmış semasını araştırıyordu. Yorgun gözlerinin tenbel yaşları, mecalsiz tavrı, şaşkınlığı, mağmum şehveti onun ince güzelliğini süsleyordu.

Delphine, kuvvetli bir hayvanın evvela dişleriyle işaret koyarak avını gözlemesi gibi, o da, Hippolyt'in ayakları ucuna uzanmış sakın, neş'e ile dolu bir istekle, ateşlenmiş gözleriyle onu kavırıyordu. Zorlu bir güzellik, ince bir güzelliğin önünde diz çökmüş, muzafferiyetinin şarabını şehvanî bir teneffüs ile yutuyor ve tatlı bir teşekkür koparmak için ona doğru uzanıyordu. Solgun yüzlü kurhanının gözleri içinde, zevkin terennüm ettiği sessiz bir ilâ hiyi, uzun bir iç çekmesile onun dudaklarından çıkacak sonsuz ve ulvî bir minnet arıyordu.

— Hippolyte, aziz kalbim, bunlara ne dersin? İlk günlerini, onları solduracak şiddetli rüzgârlara bırakmanın doğru olmadığını şimdi anlıyormu sun? Benim buselerim, akşamları büyük ve şeffaf gölleri okşayan geçici rüzgârlar gibi ha-

fiftir. senin aşıkının buseleri ise yük arabaları ve sapanlar gibi izlerini bırakacaklardır. Onlar, senin üzerinden merhametsiz ayaklı öküzler ve atlar koşulu ağır bir araba gibi geçecekler. Hippolyte, ey benim kardeşim, yüzünü bana çevir. sen ki benim ruhum, kalbim, herşeyim, benim yarımısın... Yıldızlarla dolu, gök renkli gözlerini bana çevir, bana, ilâhî bir şifa olan o tatlı bakışlarından birisi için sana, daha karanlık zevklerin ne olduğunu gösterecek ve seni nihayetsiz bir ruyada uyutacağım.

Hippolyte genç başını kaldırdı: — Delphineciğim, ben asla nankör değilim, nadim de olmayorum, fakat muztaribim; muzlim ve korkunc bir eğlentiden sonra imiş gibi endişe içindeyim. Ezici dehşetlerin ve kanlı bir ufkun etrafını sardığı muharrik yollara beni götürmek isteyen dağınık hayallerin üzerime çöktüğünü hissediyorum. Tuhaf bir şey mi yaptık dersin? elinden geliyorsa korkumu ve şaşkınlığımı bana izah et. Bana «melegim» derken korkudan titriyorum; Fakat dudaklarımın sana doğru gittiğini hissediyorum. Bana öyle bakma ruhum, benim için kurulmuş bir tuzak ve mahvolmamın bir başlangıcı bile olsan, seni yine sonsuz sevecektim.

(*) Eharles Baudelaire, Les fleurs du mal, Sahife 283.

Delphine, başını sallayarak, üç ayaklı bir demir kürsü üzerinde tepinir gibi gözlerini korkunç bir şekilde açtı; müstebid bir sesle cevap verdi:— Söyle, kim aşkın önünde cehennemden bahsetmek cesaretini gösterebilir? Lânet o hayalpereste ki, sersemliğine bakmadan, çetin ve halolunmaz bir meseleye karışarak aşk işlerine namusu karıştırmak istedi.

Kimki gölgeyi sıcaklık ile, gündüzü gice ile mistik bir ahenk içinde birleştirmek ister, o kimse, kötürüm vücudunu aşk denilen bu kızıl güneşte ısıtamıyacaktır. Haydi, git, istersen bir ahmak nişanlı bul; ve onun zalim buselerine bir bakir kalp uzat. Fakat sen, sonra, vicdan azabı ve dehşetler içinde, morlaşmış bir çehre ile, bana lekelenmiş memelerini getireceksin.

Bu dünyada yalnız bir efendi memnun edilebilir. «Fakat çocuk büyük bir kederle bağırdı:—» Mevcudiyetimde, ağız açık bir girdabın büyüdüğünü hissediyorum; bu girdap benim kalbimdir. Bir volkan gibi ateş saçan, bir boşluk gibi derin... Hiç bir şey bu inildiyen canavarı doyuramayacak; günahkâr insanları cezalandıran, ellerindeki meş'alelerle onları damarlarında ki kana kadar yakan

(Eumenide) lerin suzuzluğunu gideremeyecek...

Kapalı perdelerimiz bizi dünyadan ayırsın ve yorgunluk bir istirahatata müncer olsun. Senin derin göğsünde mahvolmak ve sinenin üzerinde mezarların serinliğini bulmak isterim.

İniniz, ininiz acınacak kurbanlar, ebedi cehennem yolundan ininiz! İçinde bütün cinayetlerin, semadan gelmiyen bir rüzgârla kamçılandığı ve büyük bir fırtına gürültüsü ile kaynadığı uçurumun en derin yerlerine kadar ininiz. Delirmiş gölgeler. İsteklerinizin gagesine doğru koşunuz, siz, şiddetli arzularınızı asla duyuramayacaksınız; mücazatınız da, zevklerinizden doğacak. Hiç bir zaman taze bir şua sizin yüzünüzü parlatamadı. Dıvarların yarıklarından sıtmalı ve kokulu buharat, fenerler gibi alevlenerek sızıyor, iğrenç kokularını sizin vücudunuza sokuyor. Zevkınızın haşın kısırlığı, suzuzluğunuzu artırır, vücudunuzu sertleştirir ve şehvetin kudurmuş rüzgârı sizi eski bir bayrak gibi şakırdatır.

Ey Serseri ve günahkârlar.

Yaşayanlardan uzak olunuz! Kurtlar gibi çöllerde koşunuz. Yola gelmez ruhlar, kendi taliinizi kendiniz yapınız, üzerinizde taşıdığınız namütenahilikten kaçınız.

Bir (Gök yolcusu) nun ölümü [*]

Cemil Solakoğlu

Yarın derinliğinde ; kanatlanmış ıslak dağ
Bakıyordu denize , sırtında bir yılanla
Kayaların üstünden yovarlardan bir menbağ
Sel olup çağlıyordu , yollarda hınçkırımla !

Parçalandı , delindi ufuk en dik yerinden ,
Hıştırtılarla jindi .. bu karartı , bir kindi !
Kısıklı sesler yırtıldı , koparak ta .. derinden
Taş'a göksü delinen, bu bir erkek Şahindi !

Cesaretle döğüşmüş , saadeti tatmıştı :
(Böyle şanlı bir ömür , ermeli gökte sona ,
Diye kanlı yalçından kendini fırlatmıştı ,
Deniz , yılan , dağ ve yar .. hayret ettiler ona !..

Selin , uğultularla denize koşan sesi
Haykırıyordu : (öldün , kanının damlaları ,
Her cesur kuvvetlide , bir şarkının nefesi
Olacaktır. Denizde , dinle sen dalgaları !

Yılan , gökte uçmanın (Mistik Felsefe) sini
Yerde buldu , izinde sessizce çöreklandı ,
Kanlı tüyler üstüne , akşam tülleri indi!..

[*] Maksim Gorki'den.

Köylü Kardeşlerimizle Başbaşa

— 2 —

Ş. S. Kubilây

“ Samimiyetin lisanı yoktur, Samimiyet kabili izah değildir; o, gözlerden ve nasiyelerden anlaşılabilir. Atatürk,,

Melikşahdan Aloğlu köyüne geçtik. Aloğlunda düğün vardı, eski yatı okulunda talebem olan bir çocuk bugün askerliğini bitirmiş ve bir şahsiyet olmuştu. Evleniyordu, bu gencin adı Levent'tir. Levent isminin tam hüviyetile şimşek bakışlı boylu borslu bir yiğit olmuştu. İşte Levent ancak şimdi hakiki manasile hayata atılıyordu. Bence askerlik gibi çok mukaddes bir vazifeyi yapmadan, şanlı ve şerefli Türk silâhını omuzlarında taşımadan yaşayan bir genci, şahsiyet sahibi olmuş ve hayata atılmış farz ve kabul edemem.

Hayata atıldı demek, mutlaka mektebini bitirüp diploma almak ve sonra bir meslek veya iş sahibi olmak da demek değildir. Kanatıma göre bunlar olmakla beraber, askerliğini yapmış, evlenmiş ve bir mesleğe veya san'ata sülük etmiş bir kimseye tam manasile hayata atılmış bir şahsiyettir deyebiliriz. Levent evleniyordu. Bizi düğüne çağırıyor, Aloğluna gidiyoruz.

ALOĞLU ne güzel bir isim. Köylülerimizin adlarına bayılıyorum. Bu sevdiğim köy adlarından size bir kaç tanesini söyleyebilirim. Akçaçam, Erikli, Uzungürgen, Göllü, Karapınar, Kurtlu , Merdoğlu , Sazlı Safi öz Türkçe

ne hoş, nemanalı, isimler, değilmi?

Misafireten bulunduğum Melikşah köyünden bu köye yapılan bu anı davet karşısında, talebem düğününde tedariksiz bulunduğum için cidden üzüntü duymağa başlamıştım. Fakat kösenin sakalı bitmez bir, kuş sütü bulunmak iki, başka şeylere az çok çare bulunur diyen atalarımızın sözünü hatırlayarak teselli buluyor ve bende mahcup olmamanın yollarına baş vuruyordum. ufak bir dana aldım, sevgili talebem evine bunu gönderdim.

Köy, Akçaçam, Melikşah, Uzungürgen arasındadır. Havası saf, suyu billür gibi olan, tatlı ve taze yamaçlarda şemşiyelerini açmış çamların ruha sinen o baygın kokularını taşıyan bu köye de ben bayıldım. Düğün evinde, kazanlarda pilavlar, keşkekler kaynıyor, yeni mahsulden yapılmış bol glütenli ekmeklerin sünger gibi kabarık ve lâtif manzaraları, insanda bol iştihalara yol açıyordu.

Çifte davullar zurnalar çalıyordu. Bunların devamlı ve muttarit gümgümleri hepimizde coşkunluklar uyandırıyor. Yüzlerce köylü kardeşlerimizin toplanmış olduğu bu düğünün bir hususiyeti de şu idi:

Düğün vesilesile, fırsat buldukça onlarla kaynaşmak ve hayat ve hatı-

ralarına dair değerli notlar almaktı. Nitekim öyle oldu, yemeklerimizi çemen halılar üzerinde ve yaprak çiçek kokuları altında yedikten ve bir saat kadar istirahat ettikten sonra gelin almaya gidildi ve orta yalnız beş on kişi kalmıştı.

Kalanlardan biri İstiklâl savaşımızın kahremanlarından. O, hem sakarya büyük savaşına hem de 26 Ağustos'ta başlıyan büyük taarruza iştirâk etmişti.

Bay, dedi 1921 senesinin 23 Ağustosunda başlayup, 13 Eylülde biten o büyük kanlı savaşın içinde bende bulundum vatanım ve milletim için dşgüştüm. İki hafif yara aldım. Bunlar benim için şimdi bir tatlı hatıra ve çok büyük bir zevk nişanesidir.

(Ordular! ilk hedefiniz Akdenizdir ileri!) Yüksek emirlerle 1922 senesi 26 Ağustosunda fecirle başlıyan büyük hamle 30 Ağustosta Başkumandanlık Meydan muharebesile bitti.

İşte Afyonkarahisar'dan, Ege kıyılarına kadar devameden bu büyük taaarruz ve takipte bulundum. İzmirde kordun boyuna vardığımız, Kadife tabya ya çekilmiş şanlı bayrağımızı ve coşkun Ege'yi selamladığımız gün duyduğum heyecanı sizlere asla ve asla anlatamam.

Dursun çavuş bunları olanca heyecan ve samimiyetile anlatıyordu. O kadar heyecanlı ve o kadar samimi idi ki büyüklerin büyüğü Atatürk'ün

yüksek vecizelerinde buyurdukları gibi (Samimiyetin lisanı yoktur, Samimiyet kabili izah değildir, o, gözlerden ve nasiyelerden anlaşılabilir.)

İşte Dursun çavuşun nasiyesi bir şeref ve şan hâlesinin sonsuz nur çağlıyanlarıyla yikaniyor, dili ilâhî bir temponun bestesile dopdolu, gözleri hele o gözleri yokmu işte onlarda Türke mahsus engin bir esaletin sonsuz kaynaklarına dalmış fazilet ve vatanseverlik çarklarının, uçsuz bucaksız varlıkları devrediyor. Kalbinin ışıklarından gözlerimiz yikaniyor ve aydınlık içindeyiz.. Etrafıma, alabildiğine uzanan temiz Türk köylerine doğru bakıyorum.

İşte şu dağ diplerindeki evlerde, işte şu yamaçlarda, işte şu dere kenarındaki mütevazî binalarda ne adsız ne büyük kahremanların yuvaları kurulu...

Onları bir gün Büyük vatan çağıracağı zaman:

« Felek her türlü esbabı cefasın toplasın gelsin »

« Dönersem kahbeyim millet yolunda bir azimetten » deyüp fırlayacaklardır.

Ey aslan Türk.. Senin birin, bin düşmana değil, (Dünyaya bedeldir) diyen en büyüğümüze ise, bütün bir cihan bütün bir evrensel varlık asla ve asla ona; bedel olamaz.

Gönülden yankılar

Koşma

(Sinop) İl'inden...
(Ankara) ya doğru
esen temiz ruzgâra

Yolun Ankaraya varsa senin
Girerken hoş selâm (ver) güzel esin
Yeni bir acuna girerse canın
Şaşırma aman hoş (gir) güzel esin!

Ora da bir can var, yücedir yüce
Nur saçar dört yana.. gelmez gece
Dilerim gözünü tanrım dört aç
O ünlü başı sen (gör) güzel esin

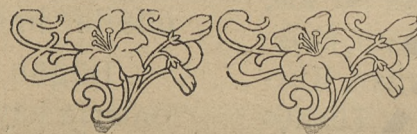
O, Türklük kâbesin gez tavaf eyle
Ne incit, ne incin, gez bayan, bay'lar
Ülküler doldurup gönle az söyle
Esenlik dile hal (sor) güzel esin

Esüp, tozduğun yollar gül olsun
Geçtiğin bağlarda, ürün bol olsun
Öptüğün el, omuz, gerdan bal olsun
Doyulmaz safalar (sür) güzel esin

Severler bu il'de ÖzTürk olanı
Tuttu günden güne bir ün alan'ı
Milyonea gönle öz ülkü salanı
Herkes (ATATÜRK) der güzel esin

Güzel (Ankara) yı gezmek güzeldir
Görüp her yerini yazmak güzeldir
Açıkça (koşma) lar düzmek güzeldir
(Dikmen) e bir halı (ser) güzel esin

Şu bir kaç öğütle var, dolaş il'i
Sogukluk gösterme, kırma bir dal'ı
(Emirik) için de öp kutlu eli
Ordadır er oğlu (er) güzel esin

Derlemelerden;

Hızır İlyas

Derleyen: Cemil Özalp

Hızır ilyas günlerinden bir gün evvel ekseri yerlerde ihtiyar kadınlar başlarına el ve ayak parmaklarına orta yaşlı ve gençler yalnız ellerine kına yakarlar ve Hızırilyas gününden bir gün evvelisinin ikindi sonundan sabahına kadar Hızırilyasdan dileği olanlar meded umarlar kimisi oruçlanır kimisi sadakalar, zekâtlar, okumalar, vadinde bulunur. Kimiside gül dallarına içinde beş on para ile boş kese asarlar sabaha kadar dolmasına intizar ve düa ederler ekseri yerlerde gül ağacının dibine toprak birer desti korlar ve herkes işaret ipliğini yüzük boncuk veya bir düğmeye bağhyarak yarıya kadar su ile dolmuş testinin içine atar ve Hızırilyas günü bir bağ bağçe veya evde o testide yüzüğü olanlar ve seyirci komşular toplanarak evvelâ ihtiyar kadınların (hey kim bilir bu gün o mübarek kimi güldürecek) sözleri dul kadınları , koca iştiya kını duyan genç kızları , hastası, yolcusu gurbetde, sevgilisi bulunanlara bir kaç dakikalık teselli ruhu saçarak maniye başlanmazdan evvel evvelâ Hızır aleyhisselâm ve cümle ölülere okunur. Her bahçe ve bağda her niyetlinin yanında Hızır aleyhisselâm varmış gibi sükûnetle meclisi nisvan kurulu bulunur. Evvelâ manici başlar fakat testi içerisinde her hangi bir maksat ve emel için testiye yüzük bırakmış

olanderdlilerin kalbi çarpmağa başlar ve manici başlar.

Manici başımısın
Cevahîr taşımısın
Cevahir taşı olsam
Cebinde taşırmısın.

Destinin başına geçmiş olan bir kadın içinden herhangi bir yüzüğü çıkarır artık kimin taliine isabet etmiş se kulaktan kulağa aralarında hafif bir fısıltıdan sonra ya derin bir düşünce veya bir kahkaha başlar. Artık bu suretle devam eder.

Maniyi başdan söyle
Kalemi kaşdan söyle
Karnığın açlığını
Ekmeğden aşdan söyle.

Keklik bana ot getir
Yarimden mektüp getir
Eğer yarım gelmezse
Yakasından tut getir.

Şu dağlar ne hoş durur
Çiçeği maviş durur
Yusufu zeliha gibi
Hak bizi kavuşturur.

Al şalım yeşil şalım
Dağları dolaşalım
Aramızda derya var
Biz nasıl kavuşalım.

Şu dağlar olmasaydı
Çiçeği solmasaydı
ölüm allahın emri
Ayrılık olmasaydı.

Mercimek ekdim evlek evlek
Tadandı kara leylek
kışı beraber geçirdik
Yazın ayırdı felek

Furun üstünde kürek
Yandı tutuşdu yürek
Her acılara dayandık
Bunada dayan yürek

Hey kargalar kargalar
Ceviz dalını ırğalar
On beşine değen kız
Kendisini ırğalar

Dağlar dağladı beni
Gören ağlattı beni
Aayrı düşdüm yarimden
Keder kapladı beni

Bunu müteakip eyi koşma ve dağ başı okuyan kadınlar artık tetsideki yüzük bitinciye kadar manileri söyle-

dikten sonra koşma veya dağ başına başlarlar.

Yemen diyarının yüce dağları
Koc yığidime benden selâm söyleyin
Onsuz mahzun duruyor bağ bahçesi
Nişanlıma benden selâm söyleyin

Hazin hazin esen şefak yerleri
Servi boylumun perçemine deydinmi
Kara günlerle anılan Yemen elleri
Hasanımın gül yüzünü gördünmü

Kuru derelerin coşkun selleri
Göz yaşımın sizde damlası varmı
Çok yürekler yakan gurbet elleri
Tutuşan gönlüme sizde bir derman varmı

Bu gibi dağ başı tabir olunan dörder mısrağlık (rubai) silsilesile o günün nisvan eğlencesi nihayet bulur sofra kurulur ve herkes getirdiği yemeği bir sofrada hep birlikte yerler. Gelecek senenin aynı gününe hep birlikte kavuşmalarını dua ile ayrılırlar.

Kısa Haberler

Yaz tatili münasebeti'ne evimiz kışık salonunda yapılmakta olan toplantılar şehir parkında açılan yazlık salonumuza geçti. Sinop halkının ihtiyaçlarına tamamille cevap vermekde olduğu ve bilhassa okuma salonundaki okuyucular adedi her zamanınkinden pek fazla olduğu görülmektedir.

§ Evimiz bandosunun her hafta Pazar geceleri parkta halka verdiği konserler çok büyük bir alaka ile karşılanmaktadır. Rağbet o kadar fazla olmaktadır ki halkın istirahatini tamamille temin edememekte olduğumuzu üzüntü ile kaydederiz.

§ Hükümet doktoru bay Esat Erol tarafından kışık salonumuzda köy ihtiyar heyetlerine iki defa köy hıfzı-sıhhası hakkında dersler verilmiştir.

§ Yaz dolayısıyla muhnik gazlar hakkında verilen derslerin umurun menfaatına uygun bir şeki'de olmasını düşünen Yönetim kurulumuz sinema mız için aldığı mikrofondanda istifadeyi düşünerek açık havada umuma konferans şeklinde verdirmeyi münasip bulmuş, ve bu ay içinde üç defa öğretmen İbrahim Gülenç tarafından bu konferansları Höperlöle halka dinletmiştir.

§ 30 Ağustos Zafer bayramına

evimiz her zamanından daha büyük mıkyaşda iştirâk etmiş evimizin faal üyelerinden öğretmen Şevket Erdem ve Sami Kubilay tarafından halk kürsilerinde konferanslar verilmiş ve gece gösterit kolumuzun Zafer bayramı için hazırladığı « Yanık cfe » piyesi açık havada ve şehir parkında yapılan sahnede (1200) kişiye bu temsil seyrettirilmiş ve çok alkışlanmışdır.

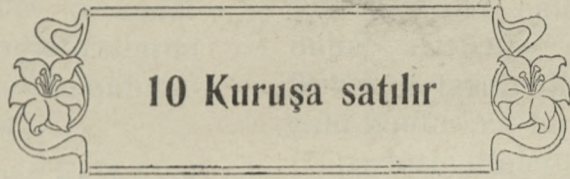
Bandonun bu gece için hazırladığı yeni parçalar halkın neşesini bir kat daha arttırmış evimiz başkanı M. Tekinalp tarafından 30 Ağustos mevzulu konferans bu kesif halk kitlesine Höperlörle dinletilmiştir.

§ Gösterit kolumuz başkanı ve kültür direktörü bay Fahri Alp, bir aylık iznini geçirmek üzere İstanbul'a ve Uşaka gitmiştir.

§ Evimiz kuruluşundanberi gösterit kolumuzda önemli çalışmalarile tanınmış kıymetli arkadaşlarımızdan Halil Gencer ve İsmail Akyıldız Çorum vilâyetine terfien giderek içimizden ayrılmışlardır. Evimizin yorulmak bilmez bu iki çocuğunun aramızdan ayrılmasila teessür duyduksada l a daş bir Halkevinde hiç şüphesiz gösterecekleri faaliyetlerini duymakla niemnün o'acağız.

Çocuk Esirgeme Kurumuna yardım ediniz

Derginin yazı şartları :

Dergiye gönderilecek yazılar kâğıdın yalnız bir tarafına daktilo ile yazılarak altına el yazısı ile imza ve açık adres konulmalıdır.

Gönderilen her yazının dergiye derei mecburi değildir.

Dergiye dere edilmeyen yazılar geri gönderilmez.

Dergiye ait yazı ve müracaatlar Sinop Halkevi İdare heyetine yapılmalıdır.

Derginin Yıllığı (100) kuruştur